

Силабус курсу

Методи дослідження теплофізичних властивостей палива та тепломасообмінних процесів при його спалюванні

Ступінь вищої освіти – третій (доктор філософії)

Галузь знань – 14 Електрична інженерія

Спеціальність – 144 Теплоенергетика

Освітньо-професійна програма - «Теплоенергетика»

Кількість кредитів - 5

Рік підготовки, чверть - 2 рік; 3 чверть

Компонент освітньої програми: дисципліна вільного вибору циклу професійної підготовки

Керівник курсу: проф., д.т.н. Пінчук Валерія Олександрівна

Контактна інформація: v.a.pinchuk@ust.edu.ua

Опис дисципліни

Призначення навчальної дисципліни – придбання теоретичних та практичних навичок для проведення експериментальних досліджень щодо тепломасообмінних процесів при спалюванні палив та їх теплофізичних властивостей, навичок обробки, аналізу, інтерпретації та представлення отриманих результатів експериментальних досліджень.

Мета вивчення дисципліни - навчання здобувача ступеня доктора філософії фундаментальним положенням теплообміну при спалюванні палив та теоретичним основам та методам експериментальних досліджень теплофізичних властивостей та процесу горіння палива.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен:

знати:

- фундаментальні основи кінетиці і тепломасообміну при горінні палива;
- основні положення теорія теплопровідності та теплоємності речовини;
- методи дослідження і проведення експериментальних робіт щодо теплофізичних властивостей та процесу горіння палива; методів аналізу і обробки отриманих експериментальних даних; фізичних і математичних моделей досліджуваних об'єктів.

вміти:

- використовувати сучасні методи збору, аналізу і обробки наукової інформації; проведення аналізу достовірності отриманих результатів, зіставлення результатів теоретичних і експериментальних досліджень;
- використовувати сучасні методи комп'ютерного моделювання для розв'язання науково-дослідних та практичних задач теплообміну;
- використовувати сучасні стандартні комп'ютерні програми для вирішення задач моделювання процесу горіння та теплофізичних властивостей та інтерпретації отриманих результатів;
- самостійно проводити експериментальні дослідження теплофізичних властивостей та процесу горіння палива, обробляти та оцінювати отримані результати.

Набуті компетентності: здатність визначити математичну, природничо-наукову та технічну сутність проблем і задач, що виникають в сфері теплоенергетики, виконати їх системний якісний та кількісний аналіз; здатність обирати та використовувати сучасні методи дослідження, проводити технічні іспити і наукові експерименти, оцінювати отримані результати, інтерпретувати та представляти результати досліджень; здатність формулювати завдання на розробку проектних рішень, пов'язаних з модернізацією технологічного устаткування, заходами щодо поліпшення експлуатаційних характеристик, підвищення екологічної безпеки, економії ресурсів; готовність на основі системного підходу створювати і використовувати моделі для опису і прогнозування різних явищ, здійснювати їх якісний і кількісний аналіз.

План вивчення навчальної дисципліни

1. Розподіл навчальних годин

	Усього	Чверть
		3
Усього годин за навчальним планом, у тому числі:	150	150
Аудиторні заняття, з них:	48	48
Лекції	16	16
Лабораторні роботи	16	16
Практичні заняття	16	16
Семінарські заняття	0	0
Самостійна робота	102	102
Заходи семестрового контролю		екзамен

2. Структура дисципліни

Модуль 1: Загальні положення визначення теплофізичних властивостей палива	
Лекції	<p>1. Теплопровідність та теплоємність речовини Механізм процесу теплопровідності в твердому тілі, газі та рідині. Зв'язок значення коефіцієнта теплопровідності від різних чинників. Теплоємність. Теплоємність для різних процесів та стану речовини.</p> <p>2. Чисельне моделювання визначення теплофізичних властивостей Метод кінцевих різниць. Метод прогонки</p>
ПР	Чисельне моделювання визначення коефіцієнту теплопровідності палива
СР	Аналіз сучасних досліджень теплофізичних властивостей палив
Модуль 2: Методи визначення коефіцієнту теплопровідності палив	
Лекції	<p>1. Основні експериментальні методи визначення коефіцієнту теплопровідності палив Вибір метода вимірювання. Стаціонарні та нестаціонарні методи. Метод пластини. Метод кулі. Метод нагрітої нитки. Метод бікалориметра. Метод порівняння теплопровідності.</p>
ЛР	Визначення коефіцієнту теплопровідності водовугільного палива
ЛР	Визначення коефіцієнту теплопровідності вугілля
СР	Класифікація методів і приладів для вимірювання теплофізичних властивостей
Модуль 3: Методи визначення теплоємності палив	
Лекції	<p>1. Основні експериментальні методи визначення теплоємності палив Метод адіабатичного калориметра. Метод діатермічної оболонки. Методів безперервного нагріву. Метод змішування. Імпульсний метод.</p>
ЛР	Визначення теплоємності палива
СР	Засоби вимірювання температури та джерела похибок при вимірюванні
Модуль 4: Теплообмін при горінні газоподібного та рідкого палива	
Лекції	<p>1. Загальні положення теплообміну при спалюванні палив Кінетика реакцій в процесах горіння палива. Тепломасообмін в процесах спалахування і горіння. Дифузія та масообмін. Рівноважні склади реагентів.</p> <p>2. Кінетика і тепломасообмін при горінні газоподібного палива Тепломасообмін в процесах запалення і горіння горючих сумішей. Вплив температури і надлишку повітря на склад продуктів згорання в топкових процесах. Турбулентність і масообмін при горінні газоподібного палива.</p> <p>3. Кінетика і тепломасообмін при горінні рідкого палива Тепломасообмін в процесах горіння рідкого палива. Особливості горіння рідкого палива. Дифузійне горіння рідкого палива. Визначення коефіцієнта масовіддачі при горінні палива. Дослідні дані по горінню рідкого палива</p>
ЛР	Визначення коефіцієнту тепловіддачі при примусовому русі водовугільного палива
СР	Аналіз сучасних досліджень теплообміну при спалюванні палив

Модуль 5: Теплообмін при горінні твердого палива	
Лекції	1. Кінетика і тепломасообмін при горінні твердого палива Тепломасообмін в процесах запалення і горіння гетерогенних сумішей. Динаміка термічного розкладу органічної маси твердого палива. Кінетика згоряння паливних частинок при стехіометричній витраті повітря. згоряння твердих паливних частинок в необмеженому обсязі.
ПР	Визначення температури спалахування твердого палива
ПР	Моделювання процесу горіння палива з використанням рівноважної термодинамічної моделі
СР	Методи термодинамічних розрахунків рівноважного стану для дослідження процесу спалювання

*ПР – практичні роботи; ЛР – лабораторні роботи; СР – самостійна робота студента.

Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання: Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів). Перескладання модулів відбувається за наявності поважних причин.

Політика щодо академічної доброчесності: Списування під час контрольних робіт заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час практичних занять. Робота, яка має ознаки плагіату, не зараховується.

Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання.

Оцінювання

Контрольна чверть	Модулі	Вид контролю
3	1-5	Екзамен
Підсумкова	1-5	Екзамен

Рекомендована література

1. Аронов С. Г. Химия твердых горючих ископаемых / С. Г. Аронов, Л. Л. Нестеренко. – Х. : Изд-во при Харьковском университете, 1960. – 371 с.
2. Глушенко И. М. Термический анализ твердых топлив / И. М. Глушенко. – М. : Metallurgiya, 1968. – 192 с.
3. Агроскин А. А. Физические свойства угля / А. А. Агроскин. – М. : Государственное научно-техническое издательство литературы по цветной и черной металлургии, 1961. – 309 с.
4. Частухин В. И. Топливо и теория горения: Учебное пособие / В. И. Частухин, В. В. Частухин. – К. : Выща школа. Головное изд-во, 1989. – 223 с.
5. Иванов В. Осипова В. А. Экспериментальное исследование процессов теплообмена / В. А. Осипова. – М. : Энергия, 1979. – 318 с.
6. Платунов Е. С. Теплофизические измерения в монотонном режиме / Е. С. Платунов– Л. : Энергия, 1973. – 143 с.
7. Пономарев С. В. Теоретические и практические аспекты теплофизических измерений. В 2 кн / С. В. Пономарев, С. В. Мищенко, А. Г. Дивин – Тамбов: Изд-во Тамб. гос. техн. ун-та, 2006. – Кн. 1. – 206 с.; Кн. 2. – 236 с.
8. Дульнев Г. Н. Теплопроводность смесей и композиционных материалов / Г. Н. Дульнев, Ю. П. Заричняк. – Л. : Энергия, 1974. – 264 с.
9. Преображенский В. П. Теплотехнические измерения и приборы / В. П. Преображенский. – М. : Энергия, 1978. – 704 с.
10. Тепло и массообмен. Технический эксперимент: Справочник / под общ. ред. В. А. Григорьева, В. М. Зорина. – М.: Энергоатомиздат, 1983. – 560 с.
11. Геращенко О. А. Температурные измерения: Справочник / О. А. Геращенко, А. Н. Гордов, В. И. Лах [и др.]. – К.: Наукова думка, 1984. – 704 с.
12. Трусов Б. Г. Метод и алгоритм расчета равновесного состава и свойств многокомпонентных гетерогенных систем / Б. Г. Трусов. – М. : МГТУ, 2002. – 27 с.
13. Синярев Г. Б. Применение ЭВМ для термодинамических расчетов металлургических процессов / Г. Б. Синярев, Н. А. Ватолин, Б. Г. Трусов, Г. К. Моисеев. – М. : Наука, 1982. – 263 с.